

Kosovo Educational Research Journal

Volume 7, Issue 1, 53-82.

ISSN: 2710-0871

<https://kerjournal.com/>

İlkokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığı Ve Zorbalık Düzeylerinin İncelenmesi Investigation Of Primary School Students Screen Addiction And Bullying Levels

Meral HASKUKA¹, Doç.Dr. Esen SPAHİ KOVAÇ²

ÖZET: Bu çalışmanın amacı ilkokul öğrencileri'nin ekran bağımlılığı ve zorbalık düzeylerini incelemektir. Çalışmada ebeveyn algılarına göre ekran bağımlılığına bakıldığı, öğrenci algılarına göre ise zorbalık düzeyleri belirlenmiştir. Nicel araştırma yöntemiyle yapılan bu çalışmada veriler, Demografik Bilgiler Formu, Zorbalık Eğilimi Ölçeği, Problemlili Medya Kullanım Ölçeği-Ebeveyn Kısa Formu ile toplanmıştır. Çalışmanın evrenini Prizren şehrindeki iki ilkokulda eğitim gören 4. ve 5. sınıf öğrencileri; örneklemini ise belirlenen bu iki ilkokuldaki 4 sınıf oluşturmuştur. Çalışmaya 37 erkek, 55 kız olmak üzere toplam 92 öğrenci katılmıştır. Velilerden ise 40'ı erkek, 52'si kadın olmak üzere toplam 92 veli katılım göstermiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan ebeveynlerin görsel medya araçlarını çocuklarına bağımlılık yaratan araç ve mecra olarak algılamadıkları ve araştırmaya katılan çocukların da zorbalık düzeylerinin yüksek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul öğrenciler, Ekran bağımlılığı, Zorbalık

ABSTRACT: The aim of this study is to examine primary school students' levels of screen addiction and bullying. In the study, screen addiction was evaluated based on parents' perceptions, while bullying levels were determined according to students' perceptions. Conducted using a quantitative research method, the data were collected through a Demographic Information Form, the Bullying Tendency Scale, and the Problematic Media Use Scale–Parent Short Form. The population of the study consisted of 4th and 5th grade students attending two primary schools in the city of Prizren, while the sample included four classes from these schools. A total of 92 students participated in the study, including 37 boys and 55 girls. Additionally, 92 parents participated, including 40 fathers and 52 mothers. According to the findings, parents did not perceive visual media tools as addictive for their children, and the participating students were found not to have high levels of bullying.

Keywords: Primary school students, Screen addiction, Bullying

To cite this article: Haskuka, M. & Spahi,Kovaç, E.,(2026) **İlkokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığı Ve Zorbalık Düzeylerinin İncelenmesi** Kosovo Educational Research Journal, 7(1), 53-82.

GİRİŞ

İlkokul dönemi, çocukların sosyal çevrelerini genişlettikleri ve akran etkileşiminin en yüksek düzeye çıktığı önemli bir gelişim evresidir (Özada & Şahin, 2017). Günümüzde eğitim süreçlerine teknolojinin dahil edilmesiyle birçok yarar sağlamakla birlikte, kontrolsüz kullanım “ekran bağımlılığı” gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Ekran bağımlılığı davranışsal bağımlılıklar arasında yer alan, teknolojik medya kullanımı olarak tanımlanmaktadır (Balhara vd., 2018; Lin vd., 2019). Ekranların fazla kullanımı çocuklarda bağımlılık geliştirebilir ve bunun sonucunda fiziksel, sosyal ve duygusal sorunlara yol açabilmektedir. Özellikle şiddet içerikli dijital oyunlar ve medya içerikleri, çocukların bu gibi davranışları benimsemelerine zemin hazırlayabilmektedir. Bu bakımdan teknoloji kullanımının olumsuzluklarıyla zorbalıktan söz etmek, sorunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Çocukların okullarda en sık karşılaştıkları problemlerden biri zorbalık durumudur (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2015). Zorbalık; bir bireyin diğerleri tarafından bilerek ve sürekli olarak olumsuz davranışlara maruz bırakılmasıdır (Olweus, 1993). Zorbalığın nedenlerini araştıran çalışmalarda, genellikle kişisel faktörlerin yanı sıra aile yapısı, akran ilişkileri ve toplumsal etkiler gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır (Austin ve Sciarra, 2013; Flouri ve Buchanan, 2003; Smokowski ve Kopasz, 2005; Stewart, 2007; Arslan ve Savaşer, 2009). Ekran bağımlılığı ya da ekran kullanımlarındaki olumsuzluklar ile zorbalık arasındaki ilişki incelendiği az sayıda araştırmaya rastlanmıştır (Aydın, 2022; Demirel, 2022; Elmacıgil, 2021; Hazar ve Ekici, 2021; Kılıç, 2019; Turhal; 2023).

Bu bağlamda, bu araştırmanın temel problemi; ilkokul öğrencileri’nin ekran bağımlılığı ve zorbalık düzeylerinin incelenmesidir.

¹Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğrencisi.

²Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkokul öğrencileri’nin ekran bağımlılığı ve zorbalık düzeylerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır

1. İlkokul öğrencilerinin demografik değişkenlere göre dağılımı nasıldır?
2. İlkokul öğrencilerinin ekran bağımlılık düzeyleri ebeveyn algılarına göre nasıldır?
3. İlkokul öğrencilerinin zorbalık düzeyleri nasıldır?

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. Dijital Çağda Ekran Bağımlılığı ve Çocuk

Günümüz toplumunda teknolojik araçlar eğlenceden eğitime kadar yaşamın her alanına dahil olmuştur. Özellikle ilkököl dönemi, çocukların sosyal ve bilişsel becerilerinin oluştuğu kritik bir evredir. Literatürde “ekran bağımlılığı” ve “problemlı medya kullanımı”, bireyin teknolojik araçlar karşısında geçirdiği süreyi kontrol edememesi ve günlük yaşam kalitesini bozması olarak tanımlanmaktadır (Young, 2011). Özellikle ilkököl dönemindeki çocukların somut işlem döneminde olmaları, ekranda gördükleri içerikleri gerçeklikle benimsemelerine sebep olabilmektedir (Griffiths, 2010). Yapılan incelemeler, ebeveyn kontrolünden uzak ve kontrolsüz ekran kullanımının çocuklarda uyku sorunları, dikkat eksikliği ve sosyal izolasyon gibi olumsuz sonuçlar yarattığını göstermektedir (Gentile ve ark., 2014). Ebeveynlerin çocuklarının ekran kullanımına yönelik tutumları, bağımlılık riskinin kontrol edilmesinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. Okul Çağı Çocuklarında Zorbalık Olgusu

Okul ortamında sıkça karşılaşılan bir diğerk önemli olgu ise akran zorbalığıdır. Zorbalık; bir ya da birden çok öğrencinin, kendilerinden daha güçsüz gördükleri akranlarına karşı kasten, sürekli ve zarar verici davranışlarda bulunmasıdır. Zorbalık sadece fiziksel saldırganlığı değil; dışlama, alay etme, dedikodu yayma gibi sözel ve sosyal boyutları da içermektedir. Araştırmalarda zorba davranış sergileyen çocukların genellikle empati kurma becerilerinin düşük olduğu ve sorun çözme yöntemi olarak saldırganlığı benimsedikleri vurgulanmaktadır (Smith, 2014). İlkokul yıllarında temelleri atılan bu davranış kalıpları, müdahale edilmediği durumda ileriki yaşlarda daha ciddi antisosyal davranışlara dönüşme riski taşımaktadır.

3. Ekran Bağımlılığı ve Zorbalık Eğilimi Arasındaki İlişki

Teknoloji kullanımı ile sosyal davranışlar arasındaki ilişki incelendiğinde, ekran bağımlılığı ile zorbalık eğilimi arasındaki ilişkiyi açıklayan temel yaklaşımlardan biri olan Sosyal Öğrenme Kuram çerçevesinden bakıldığında; çocukların ekranda maruz kaldıkları şiddet içerikli oyunlar ve medya figürleri, zorbalık davranışları için bir "model" teşkil edebilmektedir. Bazı çalışmalar, aşırı ve kontrolsüz ekran kullanımının çocuklarda "duyarsızlaşma" yaratarak başkasına zarar verme davranışını normalleştirdiğini ve bu durumun zorbalık eğilimini tetikleyen bir risk faktörü olduğunu ortaya koymaktadır (Anderson ve Bushman, 2001).

Özellikle şiddet içerikli dijital oyunlara ayrılan sürenin artması, çocukların fiziksel veya sözel zorbalığa başvurma ihtimalini yükseltmektedir (Huesmann, 2007). Ancak, aile içi iletişimin güçlü olduğu ve ekran süresinin ebeveynler tarafından verimli yönetildiği

durumlarda, çocukların hem ekran bağımlılığı hem de zorbalık düzeylerinin paralel olarak düşük seyrettiği gözlemlenmektedir (Avcı, 2017).

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın katılımcıları, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analizi hakkında bilgi verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, varolan bir durumu olduğu haliyle tanımlamayı amaçlayan betimsel bir çalışma olup, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2024-2025 Eğitim Öğretim Döneminde Prizren şehrinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, Abdyl Frashëri ve Emin Duraku İlkokullarına devam eden 4. ve 5. Sınıf ilkokul Türk öğrencileri ve velileridir. Araştırmaya iki okuldan toplam 92 öğrenci ve velisi katılmıştır. Katılımcı öğrencilerden 55'i kız ve 37'si erkektir. Katılımcı velilerden 52'si kadın ve 40'ı erkektir.

Verilerin Toplanması

Yapılan araştırmada verilerin toplanması amacı doğrultusunda “Demografik Bilgi Formu”, “Problemlili Medya Kullanım Ölçeği- Ebeveyn Kısa Formu” ve “Zorbalık Eğilimi Ölçeği” ölçme araçları kullanılmıştır.

Demografik Bilgiler Formu

Araştırmaya katılan öğrenci ve velilere ait demografik bilgileri elde etmek amacı ile araştırmacı tarafından Demografik Bilgi Formu geliştirilmiştir. Formda; “ çocuğun yaşı, cinsiyeti, sınıf düzeyi, doğum sırası, teknolojiyi ne sıklıkla kullandığı”, veli ile ilgili “ çocuk doğum sayısını, anne/baba hayatta olup olmadığı, anne/baba yaşı, anne/baba eğitim düzeyi, medeni durumu, aile durumu, gelir düzeyi, anne/baba teknolojiyi ne sıklıkla kullandıkları ve çocuğun teknoloji araçlarını kullanmasında duyulan endişe sıklığı” gibi değişkenlere ait bilgileri elde etmek için soru maddeleri yer almaktadır.

Problemli Medya Kullanım Ölçeği- Ebeveyn Kısa Formu (PMKÖ-KF)

Domoff ve diğerleri (2017) tarafından 4-11 yaş grubundaki çocuklarda problemli medya kullanımını saptamak üzere geliştirilmiştir ve bu haliyle alanda bir ilk olma özelliği taşır. Ölçeğin maddeleri DSM 5'te sözü edilen İnternet Oyun Oynama Bozukluğu kriterleri göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Ölçeğin hem 27 maddelik formu, hem de 9 maddelik kısa formu tek faktörlü bir yapıya sahiptir (EK 3). Çalışmada Kısa Maddeler 1'den (asla) 5'e (her zaman) giden likert tarzı ölçeği üzerinden puanlanmaktadır. PMKÖ toplam puanı bütün maddelerden alınan puanların ortalamasının alınmasıyla elde edilir. Ölçekten alınan yüksek puanlar problemli kullanımı ifade eder. Anne-baba tarafından çocuğun davranışları göz önüne alınarak doldurulan ölçek spesifik bir medya aracının problemli kullanımını değil, genel olarak görsel medya araçlarının (televizyon, bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi) problemli kullanımını diğer bir deyişle ekran bağımlılığını saptamaya çalışır. Ölçeğin uzun ve kısa formu için Cronbach's alfa değerleri sırasıyla .97 ve .93 olarak bulunmuştur (Domoff vd., 2017).

Genel Zorbalık Eğilimi Ölçeği

Dölek (2002) tarafından geliştirilen Zorbalık Eğilimi Ölçeği, toplam 26 maddeden oluşan ve her bir maddesi 1 (hiç katılmıyorum) ile 4 (kesinlikle katılıyorum) arasında değerlendirilen 4'lü likert tipi bir ölçektir (EK 3). Ölçeğin dokuz maddesi olumsuz (ters), diğer 17 maddesi ise olumlu yüklümlü olarak yazılmıştır (Dölek, 2002). Balak (2017) tarafından, ölçeğin ilkökul öğrencileri için uygun olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla yapılan pilot uygulamada, ilkökul üçüncü ve dördüncü sınıflardan toplam 147 öğrencinin katıldığı, Zorbalık Eğilimi Ölçeği'nin (26 madde birlikte) geneli için yapılan madde 52 analizinde güvenirlik katsayısı $\alpha = .87$ olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin ilkökul öğrencileri için de güvenirliğinin yeterli ve yüksek olduğunu göstermiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nicel analiz yöntemlerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Katılan öğrencilere Genel Zorbalık Eğilimi Ölçeği uygulanmıştır. Aynı zamanda velilere Demografik Bilgiler Formu ve Problemli Medya Kullanım Ölçeği- Ebeveyn Kısa Formu (PMKÖ-KF) uygulanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS 18.00 Paket programı ile analiz edilmiş olup elde edilen veriler bulgulara yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bulgular kısmında araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine ilişkin veriler, problemleri medyası kullanım ölçeği- ebeveyn kısa formu ve genel zorbalık eğilimi ölçeğine dair elde edilen bulgular sunulmaktadır. Ekran bağımlılığı ve zorbalık düzeyleri arasındaki ilişkiler istatistiksel analizlerle incelenerek tablolar halinde raporlaştırılmış ve pasta diyagramları halinde görseller olarak sunulmuştur. Elde edilen bulgular sonucu araştırmanın amaçları doğrultusunda istatistiksel veriler aşağıdaki tablolarda bulunmaktadır.

1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşı, Cinsiyeti, Kaçınıcı Sınıfa Gittiği, Doğum Sırası, Teknolojiyi Ne Sıklıkla Kullanışına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

TABLO 1 Öğrencilerin Yaş Oranına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzdelik
9 Yaş	46	50.0
10 Yaş	40	43.5
11 Yaş	6	6.5
Toplam	92	100.0

Tablo 1’de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasına bakıldığında, 46’sının (%50.0) 9 yaş, 40’ının (%43.5) 10, yaş ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 2 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzdelik
Kız	55	59.8
Erkek	37	40.2
Toplam	92	100.0

Tablo 2’de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ortalamasına bakıldığında, 55’i (%59.8) kız, 37’si (%40.2) erkek, cinsiyet ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 3 Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

SINIF DÜZEYİ	FREKANS	YÜZDELİK
4. Sınıf	54	58.7
5. Sınıf	38	41.3
Toplam	92	100.0

Tablo 3'te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyine bakıldığında, 54'ü (%58.7) 4. Sınıf, 38'i (%41.3) 5. Sınıf düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 4 Öğrencilerin Doğum Sırasına Göre Dağılımı

SINIF DÜZEYİ	FREKANS	YÜZDELİK
İlk çocuk	34	37.0
İkinci çocuk	26	28.3
Üçüncü çocuk	32	34.8
Toplam	92	100.0

Tablo 4'te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin doğum sırasına bakıldığında, 34'ü (%37.0) ilk çocuk, 32'si (%28.3) üçüncü sınıf, sınıf düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

2. Araştırmaya Katılan Veliler İle İlgili Cinsiyeti, Çocuk Doğum Sayısını, Anne/Baba Hayatta Olup Olmadığı, Anne/Baba Yaşı, Anne/Baba Eğitim Düzeyi, Medeni Durumu, Aile Durumu, Gelir Düzeyi, Anne/Baba Teknolojiyi Ne Sıklıkla Kullandığı, Çocuğun Teknoloji Araçlarını Kullanmasında Duyulan Endişe Sıklığıyla İlişkin Bulgular ve Yorumlar

TABLO 5 Velilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzdelik
Kadın	52	59.8
Erkek	40	40.2
Toplam	92	100.0

Tablo 5'te görüldüğü gibi; araştırmaya katılan velilerin cinsiyet ortalamasına bakıldığında, 52'si (%59.8) kadın, 40'ı (%40.2) erkek, cinsiyet ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 6 Velilerin Çocuk Doğum Sayısına Göre Dağılımı

ÇOCUK DOĞUM SAYISI	FREKANS	YÜZDELİK
Tek çocuk	4	4.3
İki çocuk	45	48.9
Üç çocuk	29	31.5
Dört çocuk	12	13.0
Beş ve üzeri	2	2.2
Toplam	92	100.0

Tablo 6’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin çocuk doğum sayısına bakıldığında, 45’i (%48.9) iki çocuk, 2’si (%2.2) beş ve üzeri, çocuk doğum sayısına sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 7 *Velilerden Baba’nın Hayatta Olup Olmadığına Göre Dağılım*

BABA’NIN HAYATTA OLUP OLMAMASI	FREKANS	YÜZDELİK
Evet	92	100.0

Tablo 7’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerden baba’nın hayatta olup olmadığına bakıldığında, 92’sinin (%100) hayatta olduğu görülmektedir.

TABLO 8 *Velilerden Baba’nın Yaş Oranına Göre Dağılımı*

BABA YAŞI	FREKANS	YÜZDELİK
33-38 Yaşında	16	17.4
39-44 Yaşında	35	38.0
45-50 Yaşında	31	33.7
51 ve Üzeri	10	10.9
Toplam	92	100.0

Tablo 8’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerden baba’nın yaş ortalamasına bakıldığında, 35’inin (%38.0) 39-44 yaş, 10’unun (%10.9) 51 ve üzeri, yaş ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 9 *Velilerden Anne’nin Hayatta Olup Olmadığına Göre Dağılım*

ANNE’NİN HAYATTA OLUP OLMAMASI	FREKANS	YÜZDELİK
Evet	92	100.0

Tablo 9’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerden anne’nin hayatta olup olmadığına bakıldığında, 92’sinin (%100) hayatta olduğu görülmektedir.

TABLO 10 Velilerden Anne'nin Yaş Oranına Göre Dağılımı

ANNE YAŞI	FREKANS	YÜZDELİK
27-32 Yaşında	5	5.4
33-38 Yaşında	28	30.4
39-44 Yaşında	44	47.8
45-50 Yaşında	9	9.8
51 ve Üzeri	6	6.5
Toplam	92	100.0

Tablo 10'da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerden anne'nin yaş ortalamasına bakıldığında, 44'ünün (%47.8) 39-44 yaş, 5'inin (%5.4) 27-32, yaş ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 11 Velilerden Baba'nın Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

BABA EĞİTİM DÜZEYİ	FREKANS	YÜZDELİK
İlkokul Mezunu	3	3.3
Ortaokul Mezunu	16	17.4
Lise Mezunu	43	46.7
Lisans Mezunu	20	21.7
Yüksek Lisans ve Doktora	10	10.9
Toplam	92	100.0

Tablo 11'de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerden baba'nın eğitim düzeyine bakıldığında; 43'ünün (%46.7) lise mezunu, 3'ünün (%3.3) ilkokul mezunu, eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 12 Velilerden Anne'nin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

ANNE EĞİTİM DÜZEYİ	FREKANS	YÜZDELİK
İlkokul Mezunu	4	4.3
Ortaokul Mezunu	13	14.1
Lise Mezunu	34	37.0
Lisans Mezunu	32	34.8
Yüksek Lisans ve Doktora	9	9.8
Toplam	92	100.0

Tablo 12'de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerden anne'nin eğitim düzeyine bakıldığında, 34'ünün (37.0) lise mezunu, 4'ü (%4.4) ilkokul mezunu, eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 13 Velilerin Medeni Durumuna Göre Dağılımı

MEDENİ DURUM	FREKANS	YÜZDELİK
Evli	90	97.8
Boşanmış	2	2.2
Toplam	92	100.0

Tablo 13'te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin medeni durumuna bakıldığında, 90'ının (%97.8) evli, 2'sinin (%2.2) boşanmış, medeni durumuna sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 14 Velilerin Aile Durumuna Göre Dağılımı

AİLE DURUMU	FREKANS	YÜZDELİK
Çekirdek Aile	56	60.9
Geniş Aile	35	38.0
Tek Ebeveynli Aile	1	1.1
Toplam	92	100.0

Tablo 14'te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin aile durumuna bakıldığında, 56'sının (%60.9) çekirdek aile, 1'inin (%1.1) tek ebeveynli, aile durumuna sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 15 Velilerin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

GELİR DÜZEYİ	FREKANS	YÜZDELİK
Düşük	1	1.1
Orta	82	89.1
Yüksek	9	9.8
Toplam	92	100.0

Tablo 15'te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin gelir düzeyine bakıldığında, 82'sinin (%89.1) orta, 1'inin (%1.1) düşük, gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 16 Velilerin, Çocuğun Teknoloji Araçlarını Kullanmasında Duyduğu Endişe Sıklığına Göre Dağılımı

ÇOCUĞUN TEKNOLOJİ ARAÇLARINI KULLANMASINDA DUYULAN ENDİŞE	FREKANS	YÜZDELİK
Hiçbir Zaman	2	2.2
Nadiren	12	13.0
Biraz	23	25.0

Sıklıkla	36	39.1
Herzaman	19	20.7
Toplam	92	100.0

Tablo 16’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin, çocuğun teknoloji araçlarını kullanmasında duyulan endişeye bakıldığında, 36’sının (%39.1) sıklıkla, 2’sinin (%2.2) hiçbir zaman, teknoloji araçlarını kullanmasında duyulan endişeye sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 17 *Çocukların Teknolojiyi Kullanma Süresine Göre Dağılımı*

ÇOCUKLARIN TEKNOLOJİYİ KULLANMA SÜRESİ	FREKANS	YÜZDELİK
0-1 Saat	25	27.2
1-3 Saat	51	55.4
3-5 Saat	14	15.2
7 Saat ve Üstü	2	2.2
Toplam	92	100.0

Tablo 17’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan çocukların teknolojiyi kullanma süresine bakıldığında, 51’inin (%55.4) 1-3 saat, 2’sinin (%2.2) 7 saat ve üstü, teknolojiyi kullanma süresine sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 18 *Velilerden Baba’nın Teknolojiyi Kullanma Süresine Göre Dağılımı*

BABA’NIN TEKNOLOJİYİ KULLANMA SÜRESİ	FREKANS	YÜZDELİK
0-1 Saat	35	38.0
1-3 Saat	34	37.0
3-5 Saat	18	19.6
7 Saat ve Üstü	5	5.4
Toplam	92	100.0

Tablo 18’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerden baba’nın teknolojiyi kullanma süresine bakıldığında, 35’inin (%38.0) 0-1 saat, 5’inin (%5.4) 7 saat ve üstü, teknolojiyi kullanma süresine sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 19 *Velilerden Anne’nin Teknolojiyi Kullanma Süresine Göre Dağılımı*

ANNE’NİN TEKNOLOJİYİ KULLANMA SÜRESİ	FREKANS	YÜZDELİK
---	---------	----------

0-1 Saat	33	35.9
1-3 Saat	46	50.0
3-5 Saat	9	9.8
5-7 Saat	3	3.3
7 Saat ve Üstü	1	1.1
Toplam	92	100.0

Tablo 19’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerden anne’nin teknolojiyi kullanma süresine bakıldığında, 46’sının (%50.0) 1-3 saat, 1’inin (%1.1) 7 saat ve üstü, teknolojiyi kullanma süresine sahip olduğu görülmektedir.

3. Çocukların Problemlili Medya Kullanım Ölçeği- Ebeveyn Kısa Formu Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

TABLO 20 Velilerin “ Çocuğum Görsel Medya Araçlarını Gizli Gizli Kullanıyor ” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 20) yer almaktadır.

Madde 1	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	64	69.6
Nadiren	16	17.4
Bazen	8	8.7
Sıklıkla	4	4.3
Toplam	92	100.0

Tablo 20’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “Çocuğum görsel medya araçlarını gizli gizli kullanıyor” yanıtlarına bakıldığında, 64’ünün (%69.6) Asla, 4’ünün (%4.3) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

TABLO 21 Velilerin “ Çocuğumun Düşündüğü Tek Şey Görsel Medya Araçlarıymış Gibi Geliyor ” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 21) yer almaktadır.

Madde 2	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	49	53.3
Nadiren	28	30.4
Bazen	13	14.1
Sıklıkla	2	2.2
Toplam	92	100.0

Tablo 21’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “Çocuğumun düşündüğü tek şey görsel medya araçlarıymış gibi geliyor.” yanıtlarına bakıldığında, 49’u (%53.3) Asla, 2’si (%2.2) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

TABLO 22 Velilerin “ Çocuğumun Medya Araçlarını Kullanmasını Engellemek Gerçekten Zor” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 22) yer almaktadır.

Madde 3	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	34	37.0
Nadiren	27	29.3
Bazen	22	23.9
Sıklıkla	5	5.4
Toplam	4	4.3

Tablo 22’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “Çocuğumun medya araçlarını kullanmasını engellemek gerçekten zor” yanıtlarına bakıldığında, 34’ünün (%37.0) Asla, 5’inin (%5.4) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

TABLO 23 Velilerin “ Çocuğum Kötü Bir Gün Geçirdiğinde Sanki Moralini Düzeltecek Tek Şey Görsel Medya Araçları Oluyor ” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 22) yer almaktadır.

Madde 4	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	48	52.2
Nadiren	17	18.5
Bazen	20	21.7
Sıklıkla	5	5.4
Toplam	2	2.2

Tablo 23’te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “ Çocuğum kötü bir gün geçirdiğinde sanki moralini düzelterek tek şey görsel medya araçları oluyor” yanıtlarına bakıldığında, 48’inin (%52.2) Asla, 5’inin (%5.4) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

TABLO 24 Velilerin “Çocuğumun Görsel Medya Araçları Kullanımı Aile İçin Sorun Yaratıyor” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 24) yer almaktadır.

Madde 5	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	30	32.6
Nadiren	27	29.3
Bazen	20	21.7
Sıklıkla	12	13.0
Toplam	3	3.3

Tablo 24’te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “ Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile için sorun yaratıyor ” yanıtlarına bakıldığında, 30’unun (%32.6) Asla, 12’sinin (%13.0) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

TABLO 25 Velilerin “ Çocuğumun Görsel Medya Araçlarının Başında Geçirmek İstedığı Süre Devamlı Artıyor ” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 25) yer almaktadır.

Madde 6	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	35	38.0
Nadiren	26	28.3
Bazen	20	21.7
Sıklıkla	7	7.6
Toplam	4	4.3

Tablo 25’te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “ Çocuğumun görsel medya araçlarını başında geçirmek istediği süre devamlı artıyor” yanıtlarına bakıldığında, 35’inin (%38.0) Asla, 7’sinin (%7.6) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

TABLO 26 Velilerin “ Görsel Medya Araçları Çocuğumu Motive Eden Tek Şey Gibidir ” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 26) yer almaktadır.

Madde 7	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	55	59.8
Nadiren	20	21.7
Bazen	8	8.7
Sıklıkla	5	5.4
Toplam	4	4.3

Tablo 26’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “ Görsel medya araçları çocuğumu motive eden tek şey gibidir ” yanıtlarına bakıldığında, 55’inin (%59.8) Asla, 5’inin (%5.4) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

TABLO 27 Velilerin “ Çocuğum Görsel Medya Araçlarını Kullanamadığında Hayal Kırıklığına Uğruyor ve Geriliyor ” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 27) yer almaktadır.

Madde 8	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	48	52.2
Nadiren	28	30.4
Bazen	9	9.8
Sıklıkla	5	5.4
Toplam	2	2.2

Tablo 27’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “ Çocuğum görsel medya araçlarını kullanamadığında hayal kırıklığına uğruyor ve geriliyor ” yanıtlarına bakıldığında, 48’inin (%52.2) Asla, 5’inin (%5.4) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

TABLO 28 Velilerin “ Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile etkinliklerimize engel oluyor ” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 28) yer almaktadır.

Madde 9	FREKANS	YÜZDELİK
Asla	51	55.4
Nadiren	21	22.8
Bazen	16	17.4
Sıklıkla	3	3.3
Toplam	1	1.1

Tablo 28’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan velilerin “ Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile etkinliklerimize engel oluyor ” yanıtlarına bakıldığında, 51’inin (%55.4) Asla, 3’ünün (%3.3) Sıklıkla olarak belirtilmiştir.

4.4. Öğrencilerin Genel Zorbalık Eğilimi Ölçeğinin Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumları

TABLO 29 Öğrencilerin “Arkadaşlarımla Kavga Etmek Yerine Sorunlarımı Konuşarak Çözerim” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 29) yer almaktadır.

MADDE 1	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	4	4.3
Katılmıyorum	6	6.5
Katılıyorum	36	39.1
Kesinlikle Katılıyorum	46	50.0
Toplam	92	100.0

Tablo 29’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Arkadaşlarımla kavga etmek yerine sorunlarımı konuşarak çözerim” yanıtlarına bakıldığında, 46’sının (%50.0) Kesinlikle Katılıyorum, 4’ünün (%4.3) Hiç Katılmıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 30 Öğrencilerin “Başkalarına Güç Kullanmak Hoşuma Gider” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 30) yer almaktadır.

MADDE 2	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	65	70.7
Katılmıyorum	23	25.0
Katılıyorum	1	1.1
Kesinlikle Katılıyorum	3	3.3
Toplam	92	100.0

Tablo 30’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Başkalarına güç kullanmak hoşuma gider” yanıtlarına bakıldığında, 65’inin (%70.7) Hiç Katılmıyorum, 1’inin (%1.1) Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 31 Öğrencilerin “Başkalarını İncitmek Çünkü Kendim De İncitilmekten Hoşlanmam” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 31) yer almaktadır.

MADDE 3	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	7	7.6
Katılmıyorum	9	9.8
Katılıyorum	28	30.4
Kesinlikle Katılıyorum	48	52.2
Toplam	92	100.0

Tablo 31’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Başkalarını incitmek çünkü kendim de incitilmekten hoşlanmam” yanıtlarına bakıldığında, 48’inin (%52.2) Kesinlikle Katılıyorum, 7’sinin (%7.6) Hiç Katılmıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 32 Öğrencilerin “Başkalarını Kırmaktan Çekinmem” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 32) yer almaktadır.

MADDE 4	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	64	69.6
Katılmıyorum	23	25.0
Katılıyorum	2	2.2
Kesinlikle Katılıyorum	3	3.3
Toplam	92	100.0

Tablo 32’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Başkalarını kırmaktan çekinmem” yanıtlarına bakıldığında, 64’ünün (%69.6) Hiç Katılmıyorum, 2’sinin (%2.2) Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 33 Öğrencilerin “Başkalarına Karşı Güç Kullandığınızda İstediklerinizi Yerine Getirirler” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 33) yer almaktadır.

MADDE 5	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	59	64.1
Katılmıyorum	28	30.4
Katılıyorum	3	3.3
Kesinlikle Katılıyorum	2	2.2

Toplam	92	100.0
--------	----	-------

Tablo 33'te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Başkalarına karşı güç kullandığınızda istediğinizi yerine getirirler” yanıtlarına bakıldığında, 59'unun (%64.1) Hiç Katılmıyorum, 2'sinin (%2.2) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 34 Öğrencilerin “Bazen Başkalarını Üzmek İnsanı Rahatlatır” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 34) yer almaktadır.

MADDE 6	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	56	60.9
Katılmıyorum	30	32.6
Katılıyorum	5	5.4
Kesinlikle Katılıyorum	1	1.1
Toplam	92	100.0

Tablo 34'te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Bazen başkalarını üzme insanı rahatlatır” yanıtlarına bakıldığında, 56'sının (%60.9) Hiç Katılmıyorum, 1'inin (%1.1) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 35 Öğrencilerin “ Bazen Bir Başka Çocukla Alay Ettiğimde Kendimi İyi Hissederim” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 35) yer almaktadır.

MADDE 7	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	63	68.6
Katılmıyorum	21	22.8
Katılıyorum	5	5.2
Kesinlikle Katılıyorum	3	3.3
Toplam	92	100.0

Tablo 35'te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Bazen bir başka çocukla alay ettiğimde kendimi iyi hissederim” yanıtlarına bakıldığında, 63'ünün (%68.6) Hiç Katılmıyorum, 3'ünün (%3.3) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 36 Öğrencilerin “Bazen diğerlerine komik isimler takıp onlarla dalga geçmek eğlenceli olabilir” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 36) yer almaktadır.

MADDE 8	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	38	41.3
Katılmıyorum	42	45.7
Katılıyorum	10	10.9
Kesinlikle Katılıyorum	2	2.2

Toplam	92	100.0
--------	----	-------

Tablo 36’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Bazen diğerlerine komik isimler takıp onlarla dalga geçmek eğlenceli olabilir” yanıtlarına bakıldığında, 42’sinin (%45.7) Katılmıyorum, 2’sinin (%2.2) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 37 Öğrencilerin “Bazen İstediklerinizi Zorla Yaptırmak Gerekebilir” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 37) yer almaktadır.

MADDE 9	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	46	50.0
Katılmıyorum	30	32.6
Katılıyorum	10	10.9
Kesinlikle Katılıyorum	6	6.5
Toplam	92	100.0

Tablo 37’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Bazen istediklerinizi zorla yaptırmak gerekebilir” yanıtlarına bakıldığında, 46’sının (%50.0) Hiç Katılmıyorum, 6’sının (%6.5) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 38 Öğrencilerin “Bazı Çocuklar Hiçbir Neden Yokken Birisine Taktıklarında Çok Rahatsız Oluyorum” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 38) yer almaktadır.

MADDE 10	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	13	14.1
Katılmıyorum	12	13.0
Katılıyorum	28	30.4
Kesinlikle Katılıyorum	39	42.4
Toplam	92	100.0

Tablo 38’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Bazı çocuklar hiçbir neden yokken birisine taktıklarında çok rahatsız oluyorum” yanıtlarına bakıldığında, 39’unun (%42.4) Kesinlikle Katılıyorum, 12’sinin (%13.0) Katılmıyorum olarak belirtilmektedir.

TABLO 39 Öğrencilerin “Bazı Çocuklar Kendilerine Kötü Davranılmasını Hak Eder” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 39) yer almaktadır.

MADDE 11	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	34	37.0
Katılmıyorum	30	32.6
Katılıyorum	18	19.6

Kesinlikle Katılıyorum	10	10.9
Toplam	92	100.0

Tablo 39’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Bazı çocuklar kendilerine kötü davranılmasını hak eder” yanıtlarına bakıldığında, 34’ünün (%37.0) Hiç Katılmıyorum, 10’unun (%10.9) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 40 Öğrencilerin “Bazı Kişiler Zorbaca Davranarak Diğerlerinin İlgisini Çekerler” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 40) yer almaktadır.

MADDE 12	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	37	40.2
Katılmıyorum	26	28.3
Katılıyorum	23	25.0
Kesinlikle Katılıyorum	6	6.5
Toplam	92	100.0

Tablo 40’ta görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Bazı kişiler zorbaca davranarak diğerlerinin ilgisini çekerler” yanıtlarına bakıldığında, 37’sinin (%40.2) Hiç Katılmıyorum, 6’sının (%6.5) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 41 Öğrencilerin “Beni Kızdıran Kişilerle Alay Eder, Onları Küçük Düşürücü Sözler Söylerim” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 41) yer almaktadır.

MADDE 13	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	37	40.2
Katılmıyorum	30	32.6
Katılıyorum	11	12.0
Kesinlikle Katılıyorum	14	15.2
Toplam	92	100.0

Tablo 41’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Beni kızdıran kişilerle alay eder, onları küçük düşürücü sözler söylerim” yanıtlarına bakıldığında, 37’sinin (%40.2) Hiç Katılmıyorum, 11’inin (%12.0) Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 42 Öğrencilerin “Eğer Biri Kırılmış ve Üzgünse Bunu Fark Edebiliyorum” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 42) yer almaktadır.

MADDE 14	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	7	7.6
Katılmıyorum	3	3.3
Katılıyorum	43	46.7
Kesinlikle Katılıyorum	39	42.4

Toplam	92	100.0
--------	----	-------

Tablo 42’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Eğer biri kırılmış ve üzgünse bunu fark edebiliyorum” yanıtlarına bakıldığında, 43’ünün (%46.7) Katılıyorum, 3’ünün (%3.3) Katılmıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 43 Öğrencilerin “Eğer Birine Kötü Davrandıysam Bunu Hak Etmiştir” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 43) yer almaktadır.

MADDE 15	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	28	30.4
Katılmıyorum	31	33.7
Katılıyorum	20	21.7
Kesinlikle Katılıyorum	13	14.1
Toplam	92	100.0

Tablo 43’te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Eğer birine kötü davrandıysam bunu hak etmiştir” yanıtlarına bakıldığında, 31’inin (%33.7) Katılmıyorum, 13’ünün (%14.1) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 44 Öğrencilerin “Görüşlerimi/ Düşüncelerimi Başkaları İle Paylaşmaktan Hoşlanırım” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 44) yer almaktadır.

MADDE 16	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	7	7.6
Katılmıyorum	10	10.9
Katılıyorum	42	45.7
Kesinlikle Katılıyorum	33	35.9
Toplam	92	100.0

Tablo 44’te görüldüğü gib; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Görüşlerimi/ düşüncelerimi başkaları ile paylaşmaktan hoşlanırım” yanıtlarına bakıldığında, 42’sinin (%45.7) Katılıyorum, 7’sinin (%7.6) Hiç Katılmıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 45 Öğrencilerin “Güçlü Olmak Hoşuma Gidiyor, Böylece Her İstedığimi Elde Ediyorum” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 45) yer almaktadır.

MADDE 17	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	37	40.2
Katılmıyorum	33	35.9
Katılıyorum	12	13.0
Kesinlikle Katılıyorum	10	10.9
Toplam	92	100.0

Tablo 45’te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Güçlü olmak hoşuma gidiyor, böylece her istediğimi elde ediyorum” yanıtlarına bakıldığında, 37’sinin (%40.2) Hiç Katılmıyorum, 10’unun (%10.9) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 46 Öğrencilerin “Herkesin İyi Yaptığı (Olduğu) Bir Şey Vardır” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 46) yer almaktadır.

MADDE 18	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	3	3.3
Katılmıyorum	3	3.3
Katılıyorum	33	35.9
Kesinlikle Katılıyorum	53	57.6
Toplam	92	100.0

Tablo 46’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Herkesin iyi yaptığı (olduğu) bir şey vardır” yanıtlarına bakıldığında, 53’ünün (%57.6) Kesinlikle Katılıyorum, 3’ünün (%3.3) Hiç Katılmıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 47 Öğrencilerin “Kendimden Güçsüz Kişilere Bağışlamak Beni Rahatlatır” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 47) yer almaktadır.

MADDE 19	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	66	71.7
Katılmıyorum	17	18.5
Katılıyorum	5	5.4
Kesinlikle Katılıyorum	4	4.3
Toplam	92	100.0

Tablo 47’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kendimden güçsüz kişilere bağışlamak beni rahatlatır” yanıtlarına bakıldığında, 66’sının (%71.7) Hiç Katılmıyorum, 4’ünün (%4.3) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 48 Öğrencilerin “Kendimi Kötü Hissettiğimde Bunu Yakın Arkadaşlarımla Konuşarak Geçirebiliyorum” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 48) yer almaktadır.

MADDE 20	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	2	2.2
Katılmıyorum	3	3.3
Katılıyorum	44	47.8
Kesinlikle Katılıyorum	43	46.7

Toplam	92	100.0
--------	----	-------

Tablo 48’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kendimi kötü hissettiğimde bunu yakın arkadaşlarımla konuşarak geçirebiliyorum” yanıtlarına bakıldığında, 44’ünün (%47.8) Katılıyorum, 2’sinin (%2.2) Hiç Katılmıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 49 Öğrencilerin “Kendimizi Kötü Hissettiğimizde Bunun Acısını Başkalarından Çıkarmak Normaldir” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 49) yer almaktadır.

MADDE 21	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	55	59.8
Katılmıyorum	22	23.9
Katılıyorum	8	8.7
Kesinlikle Katılıyorum	7	7.6
Toplam	92	100.0

Tablo 49’da görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kendimizi kötü hissettiğimizde bunun acısını başkalarından çıkarmak normaldir” yanıtlarına bakıldığında, 55’inin (%59.8) Hiç Katılmıyorum, 7’sinin (%7.6) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 50 Öğrencilerin “Kendinden Güçsüz Kişilere Gücünü Göstermek Gerekir” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 50) yer almaktadır.

MADDE 22	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	53	57.6
Katılmıyorum	27	29.3
Katılıyorum	8	8.7
Kesinlikle Katılıyorum	4	4.3
Toplam	92	100.0

Tablo 50’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kendinden güçsüz kişilere gücünü göstermek gerekir” yanıtlarına bakıldığında, 53’ünün (%57.6) Hiç Katılmıyorum, 4’ünün (%4.3) Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 51 Öğrencilerin “Kendisi İle Alay Edilen Bir Çocuk Ağlayınca Komik Oluyor” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 51) yer almaktadır.

MADDE 23	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	67	72.8
Katılmıyorum	19	20.7
Katılıyorum	3	3.3
Kesinlikle Katılıyorum	3	3.3

Toplam	92	100.0
--------	----	-------

Tablo 51’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kendisi ile alay edilen bir çocuk ağlayınca komik oluyor” yanıtlarına bakıldığında, 67’sinin (%72.8) Hiç Katılmıyorum, 3’ünün (%3.3) Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 52 Öğrencilerin “Kendisine Kötü Davranılan Çocukların Neler Hissettiğini Anlayabiliyorum” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 52) yer almaktadır.

MADDE 24	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	7	7.6
Katılmıyorum	6	6.5
Katılıyorum	49	53.3
Kesinlikle Katılıyorum	30	32.6
Toplam	92	100.0

Tablo 52’de görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kendisine kötü davranılan çocukların neler hissettiğini anlayabiliyorum” yanıtlarına bakıldığında, 49’unun (%53.3) Katılıyorum, 6’sının (%6.5) Katılmıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 53 Öğrencilerin “Kızdığımda Birinin Canını Yakmak İsterim” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 53) yer almaktadır.

MADDE 25	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	68	73.9
Katılmıyorum	18	19.6
Katılıyorum	3	3.3
Kesinlikle Katılıyorum	3	3.3
Toplam	92	100.0

Tablo 53’te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kızdığımda birinin canını yakmak isterim” yanıtlarına bakıldığında, 68’inin (%73.9) Hiç Katılmıyorum, 3’ünün (%3.3) Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum olarak belirtilmiştir.

TABLO 54 Öğrencilerin “Kötü Bir Gün Geçirdiysem, Kendimi Nasıl Sakinleştireceğimi Bilirim” yanıtları aşağıdaki tabloda (Tablo 54) yer almaktadır.

MADDE 26	FREKANS	YÜZDELİK
Hiç Katılmıyorum	11	12.0
Katılmıyorum	7	7.6
Katılıyorum	37	40.2
Kesinlikle Katılıyorum	37	40.2
Toplam	92	100.0

Tablo 54’te görüldüğü gibi; Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kötü bir gün geçirdiysem, kendimi nasıl sakinleştireceğimi bilirim” yanıtlarına bakıldığında, 37’sinin (%40.2) Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum, 7’sinin (%7.6) Katılmıyorum olarak belirtilmiştir.

SONUÇ

Araştırma kapsamında elde edilen veriler; katılımcı profilinin sosyodemografik yapısı, dijital alışkanlıklar ve akran ilişkileri ekseninde değerlendirilmiştir. Katılımcı ebeveynlerin çoğunlukla anne (kadın) olduğu, öğrenci grubunda ise kız çocuklarının, 9 yaş grubunun ve 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ağırlıkta olduğu saptanmıştır. Aile yapısı incelendiğinde; ebeveynlerin ağırlıklı olarak 39-44 yaş aralığında, lise mezunu ve çekirdek aile yapısına sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların sosyo-ekonomik durumlarını büyük oranda "orta gelir" seviyesinde tanımladıkları tespit edilmiştir.

Ekran Bağımlılığına yönelik bulgular, hem çocukların hem de ebeveynlerin günlük ekran süresinin 1-3 saat ile sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımı konusunda belirgin bir endişe taşımadıkları, çocukların ise medya araçlarını gizli kullanmadıkları ve kullanım süresi konusunda aile içi bir çatışma yaşanmadığı belirlenmiştir. Bu durum, ailelerin çocuklarının dijital dünyası üzerinde sağlıklı bir denetim kurduğunu ve ekran kullanımının aile içi ilişkilere olumsuz yansımadığını göstermektedir.

Zorbalık ile ilişkin bulgular incelendiğinde; öğrencilerin zorbalık eğilimlerinin oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çatışma durumlarında fiziksel güç veya zorbalık yerine sözel iletişimi tercih ettikleri; arkadaşlarına isim takma, alay etme veya küçük düşürücü eylemlerde bulunmaktan kaçındıkları sonucuna ulaşılmıştır. Zorbaca davranışların öğrenciler tarafından bir "güç gösterisi" veya "ilgi çekme aracı" olarak kodlanmadığı görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin duygusal öz-düzenleme becerilerinin yüksek olduğu, olumsuz duygularını arkadaşlarıyla paylaşabildikleri ve kendilerini sakinleştirme konusunda zorluk yaşamadıkları tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Çalışmada ilköğretim 4. Ve 5. sınıf öğrencilerinin ekran bağımlılığı ve zorbalık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ülkemizde bu konu hakkında ve bu yaş düzeyinde araştırma yapılmadığı görülmüştür. Çalışma grubu sayısı ve türü çoğaltılarak bu konuyla ilişkin daha çok bilimsel araştırmalar yapılabilir.

Araştırma grubunda olan öğrenci ve anne/baba’nın ekran kullanım sıklıkları arasında bulunan yakın ilişkiler, çocukları etkileyen ebeveynlere uygulanacak eğitimlerin ne kadar değerli

olduğunu belirtmektedir. Teknolojinin farkında olarak kullanılmasına ilişkin öğrenciler, veliler ve öğretmenlerle bilinçlendirici ve farkındalık kazandırıcı faaliyetler uygulanabilir. Aynı zamanda ilköğretim öğrencilerinin bireysel olarak ölçekleri doldurmada yoksul olduğu görülmüştür. Bu gibi yetersizliklerin giderilmesi için çalışmaların yapılması önerilebilir.

Kız öğrencilerin zorbalık yapma eğilimlerinin, erkek öğrencilere oranla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Zorbalığı engellemek vasıtasıyla hazırlanan çalışmalarda, erkek öğrencilere daha çok çalışmaların uygulanması yararlı olabilir.

Prizren’de bilhassa okul öncesi ve ilköğretimdeki çocuklara düzenlenen spor, sosyal, sanatsal etkinlikler yok denecek durumdadır. Bu tür faaliyetlerin sınırlı bir şekilde ortaokul ve lise öğrencilerine verilmektedir. Bu gibi hizmetlerin okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerine de sunulabilir. Bunun sonucunda çocuklar biraz olsun ekran karşısından uzaklaştırılıp, sağlıklı ve verimli zaman harcayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, R. (2003). *Sosyal bilgiler dersi içeriğinin öğretimde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Alper, İ. S. (2008). *İlköğretimde Zorbalık*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Arslan Özdiñer, S. ve Savaşer, S. (2009). Okulda zorbalık. *Milli Eğitim Dergisi*, 184, 219-227
- Arslan, S. ve Savaşer, S. (2009). “Akran Zorbalığı Önlemede Okul Hemşiresinin Rolü.” *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, Cilt:2, Sayı:3. (117-125).
- Austin, V. L. ve Sciarra, D. T. (2013). *Children And Adolescents With Emotional And Behavioral Disorders, Çocuk Ve Ergenlerde Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar*. Çev. Ed. M. Özekes. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Aydın, E. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinde Tv Bağımlılığı Ve Saldırganlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Baldry, A. C. (2003). *Bullying in schools and exposure to domestic violence*. Child Abuse & neglect, 27(7), 715-730

- Balhara, Y. P. S. verma, K. ve Bhargava, R. (2018). Screen time and screen addiction: Beyond gaming, social media and pornography-A case report. *Asian journal of psychiatry*, 35, 76-78. (DOI: 10.1016/j.ajp.2018.05.020).
- Baltacı, Ö., Akbulut, Ö. F. ve Zafer, R. (2020). COVID-19 pandemisinde problemlili internet kullanımı: Bir nitel araştırma. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 124-139.
- Başar, M. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Teknoloji Bağımlılık, Sanal Zorba ve Sanal Mağdur Olma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Besag, V. E. (1989). *Bullies and victims in schools*. Britain: Open University Press.
- Beyazyürek M, Şatır T. Madde kullanım bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası*. 2000;4(2); 50-6.
- Borg, M. G. (1998). *The emotional reactions of school bullies and their victims*. *Educational Psychology*, 18, 433-444.
- Çetin, Y. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Disiplin Problemleri ile İlgili Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Coloroso, B. (2003). The bully, the bullied and the bystander: *Breaking the cycle of violence*. Srsd119. Ca.
- Demirel, S. (2022). *İlkokul öğrencilerinin teknoloji bağımlılığı düzeyleri ile problem çözme becerileri, akran zorbalığı ve sosyal kaygı düzeyleri aralarındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dolu, O., Büker, H. ve Uludağ, Ş., (2010). “ Şiddet içerikli video oyunlarının çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri: Saldırganlık, şiddet ve suça dair bir değerlendirme.” *Adli Bilimler Dergisi*, 9(4), 54-74.
- Elmacıgil, Y. A. (2021). *İlkokul Çağındaki Çocuklarda Bilgisayar Oyun Bağımlılığı İle Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 41-53.
- Glover, D., Gough, G., Johnson, M., & Cartwright, N. (2000). Bulling in 25 secondary schools: Incidence, impact and intervention. *Educational Research*, 42, 141-149.

- Greenbaum, S. (1988). School Bulling and Victimization. NSSC Resource Paper. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED308097.pdf> Erişim Tarihi: 08.09.2024.
- Greenfield, D. N. (1999). Psychological characteristics of compulsive Internet use: A preliminary analysis. *Cyberpsychology & behavior*, 2(5), 402-411. (<https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.403>).
- Griffiths M. *Internet addiction: fact or fiction?* The Psychologist. (1999)
- Hazar Z. ve Ekici, F. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Oyun Bağımlılığı ile Zorbalık Biliřleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(1), 1-15.
- İrfaner, S. (2009). *Öğrenciler arasında gerçekteşen zorbalık eylemleri ve zorbalık konusunda öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin görüşleri ve tutumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kapıcı, E. G. (2004). İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısıyla İlişkisi. *A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt. 3.7.(1), 1-12.
- Kılıç, K. M. (2019). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı, zorbalık bilişleri ve empati düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Elementary Education Online İlköğretim Online*, 18(2), 548-561.
- Kostyrka-Allchorne, K., Cooper, N. R. ve Simpson, A. (2017). *The relationship between television exposure and children's cognition and behavior: A systematic review*. *Developmental Review*, 44, 19-56.
- Küçükvardar, M. (2019). *Biliřim çağında teknoloji bağımlılığı ve dijital istila üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D. ve Binder, J. F. (2013). Internet addiction in students: *Prevalence and risk factors*. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 958-966.
- Lin, T. T., Kononova, A. ve Chiang, Y. H. (2019). Screen addiction and media multitasking among American and Taiwanese users. *Journal of Computer Information Systems*, 60(6), 585-591.
- Lin, Y. H., Chang, L. R., Lee, Y. H., Tseng, H. W., Kuo, T. B. ve Chen, S. H. (2014). *Development and validation of the Smartphone Addiction Inventory (SPAI)*. *PloS one*, 9(6), e98312.
- Lissak, G. (2018). Adverse physiological and physiological effects of screen time on children and adolescents: Literature review and case study. *Environmental Research*, 164, 149-157. <https://doi.org/10.1016/j.envres.2018.01.015>

- MEB. (2015). Çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi teknik destek projesi: revize erken
- Menesini, E., & Salmivalli, C. (2017). Bulling in schools: the state of knowledge and effective interventions. *Psychology, health & medicine*, 22(1), 240-253. <https://doi.org/10.1080/13548506.2017.1279740>
- Nishioka, V., Coe, M., Burke, A., Hanita, M., ve Sprague, J. (2011). Student-reported overt and relational aggression and victimization in grades 3-8. *Issues and Answers Report*, REL 2011(114), 1-41.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*, Oxford, UK: Blackwell Publishing, 144 (<https://doi.org/10.1002/pits.10114>)
- Olweus, D. (1994). Bullying at school: basic facts and effects of a school based intervention program. *Journal of child psychology and psychiatry*, 35(7), 1771-1190.
- Olweus, D. (1995). Bullying or peer abuse at school: facts and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 4(6), 196-200. . (<https://doi.org/10.1111/1467-8721.ep10772640>)
- Olweus, D. (2005). *Bullying at school*. Australia, Oxford: Blackwell.
- Ögel, K. (2012). İnternet bağımlılığı. İstanbul: *Türkiye İş bankası Kültür Yayınları*.
- Özada, A. ve Şahin, G. (2017). Okul Ortamlarında Çatışma Çözümleme, Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi (USHK17): Ankara, Sosyal Sorunlar Hizmetin Geleceği, Erişim Tarihi: 11.07.2024.
- Patchin, J. W. ve Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth violence and juvenile justice*, 4(2), 148-163.
- Pellegrini, A. D. ve Bartini, M. (2001). Dominance in early adolescent boys: Affiliative and aggressive dimensions and possible functions. *Merrill-Palmet Quarterly*, 47(1), 142-163. (<https://doi.org/10.1353/mpq.2001.0004>).
- Pellegrini, A. D. Ve Long, J. D. (2002). A longitudinal study of bulling, dominance and victimization during the transition from primary shcool through secondary school. *British journal of developmental psychology*, 20(2), 259-280.
- Perry, D. G., Kusel, S. J. ve Perry, L. C. (1988). Victims of peer aggression. *Developmental psychology*, 24(6), 807 (<https://doi.org/10.1037/0012-1649.24.6.807>).
- Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: Tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 533-551.
- Pişkin, M. (2010). Examination of Peer Bullying Among Primary and Middle School Children in Ankara. *Education and Science*, 35(156), 175-189.

- Psunder, M. (2010). The identification of teasing among students as an indispensable step towards reducing verbal aggression in schools. *Educational Studies*, 36(2), 2017-228.
- Ramirez, R. (2017). Addicts to New Technology, How to control it. Amazon: Create Space Independent Publishing Platform.
- Rao, T. S., Indla, V. Ve Reddy, I. R. (2012). Is digital boom spelling cerebral doom? *Indian journal of psychiatry*, 54(4), 301. <https://doi.org/10.4103/0019-5545.104790>.
- Rigby, K. (2000). Effects of peer victimization in schools and perceived social support on adolescent well-being. *Journal of adolescence*, 23(1), 57-67. (<https://doi.org/10.1006/jado.1999.0289>).
- Rigby, K., & Bagshaw, D. (2003). Prospects of adolescent students collaborating with teachers in addressing issues of bullying and conflict in schools. *Educational Psychology*, 23, 535-546.
- Sigman, A. (2017). Screen Dependency Disorders: a new challenge for child neurology. *Journal of the International Child Neurology Association*.
- Smokowski, P. R. ve Kopasz, K. H. (2005). Bullying in school: An overview of types, effects, family, characteristics and intervention strategies. *Children & Schools*, 27(2), 101-110. (<https://doi.org/10.1093/cs/27.2.101>).
- Stewart, S. E. (2007). Concordance between teacher and student reports of physical and indirect bylling. Master's thesis, University of Calgary, Canada. <https://prism.ucalgary.ca/server/api/core/bitstreams/f140c264-8c6a-4129-8b3a-07f3f9859bcc/content> Erişim Tarihi: 15.08.2024
- Stuart-Cassel, V., Bell, A. ve Springer, J. F. (2011). Analysis of State Bullying Laws and Policies. Office of Planning, Evaluation and Policy Development, US Department of Education. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED527524.pdf> Erişim Tarihi: 17.08.2024
- Swearer, S. M., Collins, A. ve Berry, B. (2012). Bullying In *Encyclopedia of Human Behavior: Second Edition* (pp. 417-422). Elsevier Inc. (<https://doi.org/10.1016/B978-0-12-375000-6.00077-X>).
- TDK. (2023a). Zorba ne demek sözlük anlamı. <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 02.09.2024
- Tezcan, M. (1997), Eğitim Sosyolojisi, Ankara: *Ankara Üniversitesi Yayınları*.

- Thornberry, T. P., Lizotte, A. J., Krohn, M. D., Farnworth, M. ve Jang, S. J. (1994). Delinquent peers, beliefs and delinquent behavior: *A longitudinal test of interactional theory*. Criminology, 32(1), 47-83. . (<https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1994.tb01146.x>).
- Turhal, E. (2023). *Dijital Ebeveynlik Farkındalığının Siber Zorbalık Ve Ekran Bağımlılığı Üzerindeki Yordayıcı Rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- UNESCO. (2019). Behind the numbers: ending school violence and bullying. Scientific and Cultural Organization. France. (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366483>)Erişim Tarihi: 26.07.2024
- Yeşilay. (2023). Bağımlılık nedir? (<https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/bagimliliknedir>) Erişim Tarihi: 25.08.2024
- Zorlu Y. (2016). Medyadaki şiddet ve etkileri. Humanities Sciences, 11(1), 13-32 (<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.1.4C0200>).